Turrapport

Kreta

Stortur i dagene 2. maj – 9. maj

2014

Kære deltager på turen til Kreta

Vi synes selv, vi havde en rigtig god tur med masser af oplevelser, både hvad angår naturen, kulturen og det sociale, det sidste som især Sirios Village var den hyggelige ramme om, når vi ikke lige var på farten. Dog havde vi et enkelt alvorligt uheld, nemlig Palles styrt ned i Deliana-kløften, som lagde en lille skygge over turen, men heldigvis endte det godt. Hermed en stor tak til alle dem, der var med til at assistere, både ved uheldsstedet, men også efterfølgende, her skal Bodil, Ebba og Annelise nævnes, men flere andre bistod. Vi håber, at denne rapport udover blot at være dokumentation også vil være med til, at vi fremover kan mindes denne tur med glæde. Forskellige har bidraget med tekst og billeder, men da alle hver især har bidraget til en god tur, skal ingen navne nævnes her, bortset fra chaufførens. Uden Yiannis' indgående kendskab til Vestkreta og hjælpsomhed, og uden hans indlevelse i vores ønsker af forskellig art var turen ikke blevet helt den samme. Hans bidrag til turens succes kan ikke noksom påskønnes.

God fornøjelse med læsningen.

Turlederne

Indholdsfortegnelse

Deltagerliste …….. Side 3

Turplan …….. Side 4

Kort …… Side 6

Besøgte lokaliteter …….. Side 8

Fugledagbog …….. Side 9

Artslister …….. Side 16

Planter ……. Side 22

Lidt mytologi …… Side 31

Deltagerdagbøger ……. Side 33

Forsidefoto: Gåsegrib. Foto: Aage

Deltagerliste

Foto: Jørgen

Annelise Thomasen	
Hans Christiansen	
Annie Andersen	
Birthe Bacher	
Einar Bacher	
Jonna Nielsen	
Aage Jensen	
Neel Bacher	
Karen Margrethe Høeg	
Kis Knaack	
Lise Mejer	
Randi Hansen	
Annelise Paysen	
Leif Knudsen	
Carl Axel Henrichsen	
Janne Gygli	
Karen-Grete Yttesen	
Per Hermansen	
Kenneth Darborg	turleder
Per Rasmussen	ornitolog
Anni Lindby	
Jørgen Lindby	turleder
Palle Stougaard	
Ebba Larsen	turleder
Ralf Larsen	
Bodil Feilberg	
Jon Feilberg	botaniker
Inge Jensen	
Yiannis	chauffør

Foto: Jørgen

Turplan - omtrentlige tider

Farverne de enkelte dage refererer til kortene side 6 og 7, hvor ruterne er indtegnet.

Hver morgen: Planteparade kl. 8.30. Kørsel kl. 9.

Fredag den 2. maj
Mødetid i CPH kl. 5.30. Flyafgang kl. 7.30. Ankomst Chania kl. 12. Ankomst Sirios Village kl. 13.30. Let gåtur i nærområdet kl. 17 – 18.15

Lørdag den 3. maj **Mørkeblå**
Agia kl. 9.30 – 11
Kørsel til Deliana-kløften ved Mesavlia og frokost kl. 11 – 13
Vandring gennem kløften kl. 13 – 18!
Hjemme kl. 19

Søndag den 4. maj **Mørkegrøn**
Kourtaliotiko-kløften kl. 10.30 – 11.45
Kørsel til Mariou og frokost kl. 11.45 – 12.45
Kørsel og orkidéområde kl. 12.45 – 14
Kørsel til Frangokastello kl. 14 – 15.30
Frangokastello kl. 15.30 – 16.15
Hjemme kl. 18

Foto: Jørgen

Mandag den 5. maj **Rød**
Omalos kl. 10.15 – 11.15
Samaria inklusive frokost kl. 11.30 – 13
Kørsel til gammelt oliventræ inklusive ophold kl. 13 – 15
Hjemme kl. 15.40

Tirsdag den 6. maj
Besøge Palle kl. 9.30 – 10
Kørsel til Knossos og frokost sammesteds kl. 10 – 13
Knossos kl. 13 – 14.30
Hjemme kl. 17.30

Onsdag den 7. maj **Gul**
Agia kl. 9.15 – 14.15
Hjemme kl. 15

Torsdag den 8. maj **Orange**
Byrundtur gamle bydel Chania kl. 9.30 – 12
Besøg i bypark og frokost ved Soudabugten kl. 12 – 13.30
Kørsel og ophold ved Georgioupolis og Kournas Lake kl. 13.30 – 16.15
Hjemme kl. 17

Fredag den 9.maj
Afhentning Sirios Village kl. 9.20. Flyafgang kl. 13.30. Ankomst CPH kl. 16

Foto: Jørgen

Besøgte lokaliteter – bogstaverne henviser til kortene side 6 og 7

A. Hotellet og de nærmeste omgivelser

B. Agia

C. Deliana-kløften

D. Kourtaliotiko-kløften

E. Orkidéeng nord for Spili

F. Frangokastello

G. Omalos

H. Samaria

J. Oliventræ

K. Soudabugten

L. Georgioupolis Sø

M. Kournas Sø

Foto: Jon

Dagbog med hovedvægt på fuglene

Senere i denne rapport, begyndende på side 33, bringes nogle dagbøger, skrevet af enkelte af deltagerne, som supplerer denne dagbog på bedste vis. Den ”officielle” dagbog, som vi kan kalde den, er nemlig delvis rettet til, så der ikke bliver alt for mange overlapninger, men helt kan det ikke undgås. Det var jo den samme tur, vi var på, men netop fordi der var så meget, har hver deltager oplevet turen lidt forskelligt og har haft fokus på forskelligt. Og det er præcis det indtryk, vi gerne vil give.

Fredag den 2. maj

28 forventningsfulde deltagere var mødt meget tidligt op i CPH for at tilbringe den næste uge på Kreta, hvor vi så hen til nogle gode oplevelser, ikke bare med hensyn til den smukke natur med dens fugle og planter, men også hvad angik den dejlige græske mad og oplevelser af historisk og kulturel art. Vejrudsigten var også lovende: Dagtemperaturer på lige godt 20 grader og mest sol, kun en lille smule forfriskende regn af og til. Alt forløb planmæssigt den første dag - vi havde en rolig, men kold flyvetur på ca. 3½ time, da vi endelig landede i Chanias lufthavn ved middagstid. Vi blev kørt til diverse hoteller af Bravo Tours, vores gruppe til det dejlige hotel Sirios Village, hvor vi havde All Inclusive med hensyn til mad og drikke, hvilket vi skulle komme til at nyde i fulde drag. Navnet refererer for resten til himlens klareste stjerne, Sirius.

Allerede under den første kørsel fra lufthavnen til Sirios Village kom de første fugle i bogen: gråkrage, ravn, rødrygget svale og tyrkerdue. Ved ankomsten til hotellet fik vi tildelt værelser, nogle slappede af, mens andre sonderede det omkringliggende område. Ved og fra hotellet kunne vi alle dage bl.a. høre og se musvit, solsort, italiensk spurv, bogfinke, mursejler, landsvale, bysvale, grønirisk, grå fluesnapper, tyrkerdue og sorthovedet sanger. Kl. 17 mødtes vi alle for at gå ned til den lokale strand for undervejs at se nærmere på planter og fugle i hotellets nærhed. Igen den almindelige sorthovedet sanger, men også middelhavssølvmåger – og tre gule og to hvide vipstjerter. Nogle var gået længere ud på en pynt ved havet, men kun for at konstatere, at Middelhavet var som tømt for fugle – bortset fra måger. Det skulle vise sig at være et gennemgående træk på hele turen, når man skuede ud over havet: Kun vand og vand, så langt øjet rakte. De første sommerfugle blev også set, således svalehale, skovrandøje og admiral. Denne dag og de næste seks sluttede af med almindelig hygge og dejlig mad i hotellets restaurant omkring kl. 19.30.

Lørdag den 3. maj

Efter morgenmad og planteparade kørte vi på denne første hele dag på Kreta først til den nærliggende sø ved Agia, også kaldet Swan Lake, hvor vi tilbragte den næste 1½ time med at nyde de mange fugle fra en dæmning langs med søen. Her kunne man gå i begge retninger, ved den ene tog vi ophold ved en bro, hvor der var 2 mudderklirer og 2 bjergvipstjerter. Ellers var der nok at se på og høre alle steder i området. Flere lille lappedykkere, dværghejre, tophejre, silkehejre, fiskehejre, purpurhejre, nogle musvåger, en fjern eleonorafalk, men måske mest spændende: lille rørvagtel og dværgrørvagtel tæt på. Ellers var der mange blishøns og grønbenede rørhøns, en enkelt temmincksryle, adskillige tinksmede, et par alpesejlere og selvfølgelig mursejlere samt land- og

Dværgrørvagtel

Foto: Per Rasmussen

og digesvaler. En gul vipstjert af feldegg-racen sås også. Endvidere hørtes en enkelt sydlig nattergal, og nogen så både rødhovedet tornskade og sortstrubet bynkefugl. Alle hørte cettisangerne og munkene, nogle også de østlige blege gulbuge, og mange så den grå fluesnapper. Drosselrørsanger blev både hørt og set. Det er næsten umuligt at få det hele med, så meget var der. Stedet virkede overvældende på de fleste. Det er ikke helt

forkert at skrive, at det tog pippet fra de fleste. Men også de ”buende” amerikanske oksefrøer skal da nævnes.

Lidt efter kl. 11 kørte vi i små tre kvarter til dagens næste og sidste mål, skulle det vise sig: kløften mellem Deliana og Mesavlia. Ved indgangen til kløften holdt vi først en tidlig frokost med op til 7 majestætiske gåsegribbe svævende over vore hoveder. Stillits blev set, og her som så mange andre gange på vores videre færd hørtes igen cettisanger og munk. Kreta er kendt for sine mange vandremuligheder, hvoraf den mest berømte er turen gennem Samaria-kløften. Da vi hverken havde tid eller evner til en så strabadserende tur, havde vi på internettet fundet ovennævnte kløft, der både skulle være meget let og kun tage en times tid. Efter beskrivelsen skulle den foregå hele vejen langs et vandløb, så vi blev lidt overraskede, da vi de første par kilometer fulgte den asfalterede vej opad, men ved at spørge os frem fandt vi endelig vejen, der gik ned i selve kløften. Undervejs havde vi på et tidspunkt 10 gåsegribbe svævende over os (nok nogen af de samme, vi tidligere havde set), et par tårnfalke højt oppe over klippen og flere steder musvåger, de sidste så vi jævnligt hver dag både fra bussen og på lokaliteterne. Nede i dalen både hørte og så vi turtelduer. Adskillige blådrosler og cettisangere blev set og hørt. Desværre havde vi på denne turens første udflugtsdag et uheld, som lagde en lille skygge over resten af ferien, idet Palle kurede ned ad en skrænt og slog sig slemt, så han men måtte tilbringe resten af sit ophold på Kreta på et privathospital, hvor han flere aftener fik besøg af Hans, Annelise og Ebba. Turen gennem kløften blev pga. uheldet forlænget betydeligt, bl.a. fordi chaufføren havde efterladt bussen i Deliana by, så vi måtte gå ekstra langt, men på vej derhen blev nogle belønnet ved at se pirol. Alt i alt fik vi gået noget mere end de oprindeligt planlagte 5 km og det på 6 timer, men det vigtigste var, at der blev taget hånd i hanke med Palle, og at han var i gode hænder. Glædeligt var det, da vi senere på aftenen fik at vide, at han ikke havde brækket noget.

Læs også Lise og Karen Margrethes referat side 33 fra denne dag.

Amerikansk oksefrø, hun

Foto: Aage

Søndag den 4. maj

Dagen startede med en længere køretur på næsten 1½ time til Kourtaliotiko-kløften, hvor vi gjorde to stop, hver på ca. ½ time. Kløften er kendt som et af de steder, hvor man jævnligt ser lammegrib. Den så vi ikke, men vi så meget andet: Mange gåsegribbe, høgeørne, ravne, alliker, alpekrager, klippeduer - og siden en middelhavsstenpikker. Især var det første sted meget spændende, men desværre (suk!) ikke særlig handicapvenligt, hvorfor jeg, Kenneth, var tvunget til at holde mig i ro ét sted med begrænset udsyn, hvilket forringede udbyttet betydeligt, men jeg fik det klare indtryk, at det var et sted, der var lidt overvældende og svær at forlade så hurtigt. Men vi havde en lang tur foran os, så det var nødvendigt. Efter frokost kørte vi til nogle blomsterenge, som Yiannis kendte, lidt nord for Spili. Her var ikke alene mængder af orkideer og andre planter, men også adskillige bomlærker. Trods den ekstra omvej nåede vi alligevel resten af dagens program, dog med et tidsmæssigt reduceret stop ved Frangokastello, hvor der var flere biædere, pirol, toplærker og alpesejler. Forinden var vi kørt gennem idylliske bjerglandsbyer og det ene smukke panorama efter det andet med udsigt over Middelhavet afløste hinanden. Vi sluttede af med et kik ned gennem Imbros-kløften, inden vi ankom til hotellet ca.1 time senere end planlagt.

Læs også Bodils referat side 35 fra denne dag.

Stenpikker, han Foto: Jonna

Mandag den 5. maj

Denne dag var målet den berømte Samaria-kløft, eller rettere indgangen dertil. Men først gjorde vi efter godt 1 time 15 min et stop ved en sø på Omalossletten. Det var først meningen, at det skulle være et kort stop, men da det hurtigt viste sig at være meget givende, blev det til en hel time. Her sås mange gåsegribbe kredse over de fjerntliggende bjerge, hedelærker både sås og hørtes, her var tornirisk, et ynglepar af sortstrubet bynkefugl og en adult lammegrib! Desværre så kun nogle i første omgang denne fugl, som på forhånd var udråbt til at være turens *target-art.* Flere så den dog siden meget langt borte, og nogle så den senere kortvarigt ved indgangen til Samaria-kløften, som vi efterfølgende besøgte. Under opholdet her sås også klippesvaler, og en deltager så den på øen sjældne korttået træløber. Her som så mange andre steder hørtes også sorthovedet sanger - og en gærdesmutte. Efter frokost her kørte vi kl. 13 til en lille by et stykke øst for Chania, Ano Nouves for at se på et ca. 3.000 gammelt oliventræ. På vej dertil så vi på den ene side af vejen en flok biædere og på den anden en lille flok ravne. Efter besøget ved det stadig løvbærende oliventræ kørte vi hjem gennem et meget turistet område langs stranden lige vest for Chania. Vi var tidligt hjemme denne eftermiddag som en slags kompensation for de to foregående dage, hvor Yiannis havde kørt betydeligt over den planlagte tid. Resten af dagen slappede vi af hjemme ved hotellet med All Inclusive drinks, is, mad mm.

Læs også Karen-Gretes referat side 37 fra denne dag.

Tirsdag den 6. maj

Denne dag stod i kulturen og historiens tegn, idet vi besøgte det delvis restaurerede palads ved Knossos. Vi havde med os på hele turen en guide fra Bravo Tours, Heidi, som fortalte dels lidt om Kreta, dels specielt om Knossos. Det var en lang køretur frem og tilbage, mens selve besøget inklusive frokost kun tog lige godt 2 timer, selv om vi var af sted i 8 timer. Men det er næsten et *must* at besøge Knossos, når man er på Kreta, især når man tænker på, at øen har status af at være Europas vugge, rent historisk-kulturelt. Imponerende er det da også, at man mestrede at bygge et overdådigt palads med bl.a. rindende vand for over 3.500 år siden. Under et stop på vejen ud sås sortstrubet bynkefugl, og der hørtes toplærke - og under et andet stop på vejen hjem blev der skålet til Palles ære i de flasker, han selv havde medbragt inden turen til formålet.

Læs også Annies oplevelse side 39 af denne dag.

Onsdag den 7. maj

Fordi vi havde kørt så meget den foregående dag, og fordi vi havde gjort det godt ved Samaria og Omalos om mandagen, valgte vi hele dagen indtil kl. godt 14 at opholde os ved Agia for ligesom rigtigt at få det ”ind under huden”. Det blev til et dejligt afslappende ophold for alle, hvor vi indtog frokosten med udsigt over søen, og hvor vi også endte med at tage en friefter-middag ved hotellet. Selv om vi havde været der ganske få dage forinden, var det alligevel lidt andre fugle, vi mødte denne dag. Allerførst så vi en dværgørn, lys fase, som åbenbart den dag holdt til i området, for vi mødte den flere gange op ad dagen. Dernæst var der kommet et par dværgryler, der var brushøns, både en gammel og en juvenil nathejre, en rørhøg, en vibe, en knopsvane, 2 hvidskæggede terner, mange flere digesvaler, og gulirisk hørtes. De mange lille lappedykkere spillede hele tiden, et par alpesejlere sås af de fleste, men ellers var både de øvrige hejrer, tinksmed, lille rørvagtel, cettisanger og østlig bleg gulbug på plads. Især hørtes flere af disse på en længere vandretur langs søen. Som den første gang sås og hørtes igen den amerikanske oksefrø, og denne gang så flere også kaspisk sumpskildpadde, som nogle allerede havde set om lørdagen.
Læs også Karen-Gretes beskrivelse side 41 af dagen.

Dværghejre **Foto: Jonna**

Torsdag den 8. maj

Atter en gang reviderede vi den egentlige turplan, som vi ændrede til en guidet rundtur i den gamle bydel i Chania for alle. En meget let forståelig guide, som Bravo Tours i 11. time havde fremskaffet til vores formål, fortalte levende om de mange hundrede år, byen havde været i hhv. venezianernes og osmannernes varetægt samt om små historiske episoder efter den tid. Efter rundturen blev der tid til en lille forfriskning, som vi nød på en restaurant med udsigt over havnen. Derefter kørte vi ved middagstid til en nærliggende bypark, hvor vi besøgte nogle eksemplarer af den kretensiske vildged, også kaldet cri-cri, som var buret inde der. De vilde geder færdes nemlig i naturen oftest i sværttilgængelige bjergområder, og der var derfor ingen chance for at opleve den i deres naturlige miljø. Derefter kørte vi til området ved Soudabugten og de allieredes kirkegård for at spise frokost. Dagens sidste program var et besøg ved to søer ca. 45 km kilometers kørsel sydøst for Chania ved byen Georgioupolis, nemlig en lille sø uden for denne by, samt Kournas-søen nogle få kilometer sydligere. Ved Georgioupolissøen var vi så heldige at se dværgskarven, der havde holdt til ved søen gennem længere tid. Endvidere en dværghejre og en silkehejre samt 3 mudderklirer og 3 lille lappedykkere. En rørsanger hørtes fra en lille rørskov, et par musvåger og en ravn sås; vi hørte også den mange steder så almindelige sorthovedet sanger. Derefter kørte vi til turens sidste lokalitet, Lake Kournas, hvor vi tilbragte en times tid ved en taverne med udsigt over søen og to rødryggede svalers opvisning lige ud for os. Nogle spottede i det fjerne en eleonorafalk. Vi var hjemme kl. 17, hvor vi sluttede af med at takke Yiannis for veludført kørsel under hele vores ophold på Kreta samt for hans hjælpsomhed generelt og i forbindelse med vores besøg på lokaliteterne.
Kis har side 42 skrevet om denne dag.

Fredag den 9. maj

Hjemrejsen gik som planlagt, dog med den tilføjelse at flyet var mellem et kvarter og en halv time forsinket. Vi var hjemme i CPH kort før kl. 16. Men alt i alt, en stor tak til Bravo Tours for en veltilrettelagt ferie. Selve turprogrammet stod vi selv for, men vi havde stor glæde af de guidede ture til Knossos og i den gamle by i Chania. Igen en stor tak til vores chauffør, Yiannis, som virkelig forstod formålet med turen. Uden hans kendskab til øens natur var vores udbytte ikke blevet helt det samme. Også en stor tak til deltagerne for deres indlevelse og hjælpsomhed, når der var brug for det. Men alle – som nævnt i forordet – bidrog med deres tilstedeværelse til at gøre turen mindeværdig. En stor tak til alle.

Per Rasmussen og Kenneth

Artslister

To besøg ved Agia og gengangere slået sammen. Lidt usikkerhed, da det ikke *behøver* at være de samme eksemplarer, vi ser. Men sandsynligvis i mange tilfælde. Der tages forbehold for mindre unøjagtigheder.

Fugle (77 arter)

Lille lappedykker: 10 Agia, 3 Georgioupolis
Skarv: 1 set fra bus ved havet på vej til Knossos.
Dværgskarv: 1 Georgioupolis.
Dværghejre: 3 Agia, 1 Georgioupolis
Nathejre: 2 Agia
Tophejre: 4 Agia
Silkehejre: 3 Agia, 1 Georgioupolis, 1 Kournas
Fiskehejre: 1 Agia
Purpurhejre: 1 Agia
Knopsvane: 1 Agia
Gråand: 1 Agia

Tophejre **Foto: Aage**

Lammegrib: 1 adult ved Omalos/Samaria
Gåsegrib: Ca. 10 ved Deliana-Kløften, ca. 20 ved Kourtaliotiko-Kløften, ca. 20 ved Omalos/Samaria
Dværgørn: 1 Agia, lys fase
Høgeørn: 2 Kourtaliotiko
Rørhøg: 1 Agia
Musvåge: Talrigste rovfugl, ses overalt, på lokaliteter og fra bus
Tårnfalk: 2 Deliana, 2 Kourtaliotiko, 1 Samaria
Eleonorafalk: 1 Agia, 1 Kournas
Lille rørvagtel: 3 Agia
Dværgrørvagtel: 3 Agia
Grønbenet rørhøne: Almindelig ved Agia og Georgioupolis
Blishøne: Almindelig sammesteds
Vibe: 1 Agia
Dværgryle: 2 Agia
Temmincksryle: 1 Agia
Brushane: 10 Agia
Tinksmed: 10 Agia
Mudderklire: 2 Agia, 3 Georgioupolis
Middelhavssølvmåge: Almindelig overalt
Hvidskægget terne: 2 Agia
Klippedue: 10 Kourtaliotiko
Tyrkerdue: Almindelig overalt
Turteldue: 2 hørt og set Deliana-Kløften
Mursejler: Almindelig overalt
Alpesejler: 7 Agia, 2 Deliana, 3 Kourtaliotiko,1 Samaria, 1 Frangokastello
Biæder: 6 Frangokastello, 12 på vej til oliventræ
Toplærke: 3 Frangokastello, 1 stop til Knossos
Hedelærke: 2 Omalos
Digesvale: 30 Agia
Klippesvale: 3 Samaria
Rødrygget svale: 1 Chania, 1 Agia, 1 Kourtaliotiko, 2 Kournas
Bysvale: 2 Hotel
Landsvale: Almindelig overalt
Engpiber: 1 Frangokastello
Gul vipstjert: 3 Chania, 1 Agia
Bjergvipstjert: 2 Agia
Hvid vipstjert: 2 Chania
Gærdesmutte: Hørt forskellige steder
Korttået træløber: 1 Samaria
Sydlig nattergal: 1 – 2 Agia
Sortstrubet bynkefugl: 1 Agia, 3 Omalos, stop på vej til Knossos, 1 Kournas
Middelhavsstenpikker: 1 Deliana, 1 Kourtaliotiko, 2 Omalos
Blådrossel: 3 Deliana, 2 Kourtaliotko,

Solsort: Ved Hotel, ellers forskellige steder rundt omkring
Cettisanger: 5 Agia, 10 Deliana
Rørsanger: 1 Georgioupolis
Drosselrørsanger: 2 Agia
Østlig bleg gulbug: 4 Agia, 3 Souda
Sorthovedet sanger: 6 Hotel og nærhed, 5 Deliana, 3 Samaria/Omalos, 1 Agia, 1 Georgioupolis
Munk: Almindelig overalt
Blåmejse: Få hørt og set
Musvit: Bl.a. Hotel. Enkelte forskellige steder
Grå fluesnapper: 1 Hotel, 3 Agia
Pirol: 1 Deliana, 1 Frangokastello
Rødhovedet tornskade: 1 Agia
Skovskade: 4 Omalos, flere set fra bus, 1 Kournas
Alpekrage: 2 Kourtaliotiko, 5 alpekrage/ allike sammensteds
Allike: 3 – 5 Kourtaliotiko
Gråkrage: Almindelig overalt
Ravn: Bl.a. 2 Chania, 1 Agia, Kourtaliotiko, 1 Mariou, også set fra bus
Italiensk spurv: Almindelig overalt
Gulirisk: 1 Agia, 2 Souda, 2 Georgioupolis
Bogfinke: Almindelig mange steder
Grønirisk: Almindelig ved hotel og andre steder
Stillits: Deliana, 1 Agia
Tornirisk: 5 Omalos
Bomlærke: 1 Omalos, 6 orkidéområde

Per Rasmussen og Kenneth

Pattedyr:

Trafikdræbte dyr, flere husmårer og en grævling

Padder og Krybdyr:

Amerikansk oksefrø
Kaspisk sumpskildpadde
Stor smaragdfirben
Kretensisk murfirben
Gekko sp.

Kretensisk murfirben **Foto: Jonna**

Svampe

Vi så to svampe, som Randi mente var

Hvid Støvbold og
Lysstokket Mørkhat

med den usikkerhed der er, når man er på fremmed jord.

Sommerfugle og andre insekter

Listen bygger på Jonnas iagttagelser og bestemmelser, dog med få bidrag fra enkelte andre.

Afrikansk monark (Anni og Jørgen)
Sydeuropæisk svalehale
Kreta-svalehale
Admiral
Lille kålsommerfugl
Skovrandøje, sydlig variant

Polygonia egea (slags takvinge)
Tidselsommerfugl
Gonepteryx cleopatra (”sydeuropæisk citronsommerfugl”)
Plebejus argyrognomon (slags blåfugl)
Almindelig blåfugl
Andre ubestemmelige blåfugle (de ville sjældent sætte sig)
Lille ildfugl
Bredpande sp.
Erebia epiphron (slags randøje)
Hipparchia cretica (“kretisk sandrandøje”)
Maniola telmessia (slags græsrandøje)
Duehale

Gonepteryx cleopatra **Foto: Jonna**

Desuden sås (her er kun medtaget fotodokumenterede og navngivne):

Fyrreprocessionsspinderlarver
Næsehornsbille, han og hun #
Scolia flavifrons (stor hveps) #
Vespa orientalis (slags hveps)
Anacridium aegypticum (ægyptisk græshoppe)
Lygaeus creticus (slags soldatertæge, endemisk)
Megachile parietina (slags bi – ligner tømrerbi)

Næsehornsbille, han **Foto: Jonna**

Capnodis tenebrionis (slags pragtbille)
Apodiphus amygdali (slags bredtæge) (Leif)
Stribetæge
Stor blåpil
Myathropa florea (og andre ikke navngivne fluer)

Andre leddyr

Scutigera coleoptrata (slags skolopender)

Edderkopper

Philaeus crysops (og andre ikke navngivne springedderkopper)

Jonna og Kenneth

Som et curiosum kan nævnes, at *Scolia* hører til guldhvepsene, der snylter på andre hvepse, bier mv.
Scolia snylter faktisk på næsehornsbillen, idet den lægger æg i dennes ”rede”, hvorefter *scolias l*arve æder næsehornbillens larve. Grumt. (Per H)

Planteliste

Lokalitet 1 = Chania (flere dage), **2** = Agia (begge dage), **3** = Deliana-kløften, **4** = Kourtaliotiko-kløften, Spili & Frangokastello, **5** = Samaria & Omalos-sletten, **6** = Georgioupolis- & Kournas-søerne.

Endemiske arter eller underarter er skrevet med **grønt**.

1	2	3	4	5	6	***Latin***	**Dansk**
1						*Acacia retinodes*	Akacie-art
1						*Acanthus spinosus*	Tornet Akantus-art
				5		*Acer sempervirens*	Kreta-Løn
			4			*Aceras anthropophorum*	Hangøgeurt
		3		5		*Adiantum capillus-veneris*	Ægte Venushår
1						*Aegilops geniculata*	Knæbøjet Gedeøje
			4			*Agrostemma githago*	Klinte
		3				*Allium subhirsutum*	Dunet Løg
			4			*Anacamptis pyramidalis*	Horndrager
1	2	3				*Anagallis arvensis*	Rød Arve
1	2	3				*Anagallis foemina*	Blå Arve
		3				*Anthemis chia*	Gåseurt-art
1						*Anthemis rigida*	Stiv Gåseurt
		3				*Anthyllis vulneraria*	Rundbælg
		3		5		*Arabis verna*	Vår-Kalkkarse
1						*Aristolochia sempervirens*	Vintergrøn Slangerod
1						*Arthrocnemum macrostachyum*	Blågrøn Buskkveller
1						*Arum creticum*	Kretensisk Arum
		3				***Arum idaeum***	**Knossos-Arum**
1	2				6	*Arundo pliniana*	Strandrør
1		3				*Asparagus aphyllus*	Bladløs Asparges
		3				*Asperula arvensis*	Blåmærke
		3				*Asphodeline lutea*	Kejserlys
		3				*Asphodelus ramosus*	Grenet Affodil
		3				*Asplenium ceterach*	Miltbregne
1	2	3			6	*Asteriscus spinosus (Pallenis spin.)*	Tornet Stjernestøv
		3				*Aubrieta deltoidea*	Blåpude-art
1						*Avena barbata*	Skæg-Havre
		3	4			*Ballota pseudodictamnus*	Tandbæger-art
		3				*Bellardia trixago*	Rosenmund
		3				*Berberis cretica*	Kretensis Berberis
1		3			6	*Bituminaria bituminosa*	Desmerkløver
		3				*Blackstonia perfoliata*	Almindelig Gyldenurt
1					6	*Borago officinalis*	Hjulkrone
1						*Briza maxima*	Stor Hjertegræs

Dragerod

Foto: Jon

			6	*Bryonia cretica*	Ægæisk Galdebær
1				*Cakile maritima*	Strand-Sennep
	3		**5**	*Calicotome villosa*	Håret Bægergyvel
2				*Callistemon sp.*	Callistemon (rød prydpusk fra New Zealand)
2				*Capparis spinosa*	Kapers
1				*Capsella bursa-pastoris*	Hyrdetaske
2				*Carex pendula*	Kæmpe-Star
1		**4**		*Carpobrotus edulis*	Hottentotfigen (store rødlilla på stranden)
1	**3**			*Castanea sativa*	Ægte Kastanje
	3			*Celtis toumefortii*	Græsk Nældetræ
		4		***Centaurea idaea***	**Kretensisk Knopurt**
	3			*Centaurea solstitialis*	Tornet Knopurt
1				*Centaurea spinosa*	Pude-Knopurt
	3			***Centranthus sieberi***	**Kretensisk Sporebaldrian**
	3			*Ceratonia siliqua*	Johannesbrød
2				*Cercis siliqastrum*	Judastræ (alm. i haver og byer)

Ebenus

Foto: Jon

1					*Chrysanthemum coronarium*	Kron-Okseøje
	3				*Cichorium intybus*	Cikorie
	3				*Cistus creticus*	Kretensisk Cistrose
1			**5**	**6**	*Cistus parviflorus*	Småblomstret Cistrose
	3				*Cistus salviifolius*	Salvie-Cistrose
1	**2**				*Convolvulus althaeoides*	Stokrosebladet Snerle
1				**6**	*Convolvulus arvensis*	Ager-Snerle
			5		*Coridothymus capitatus*	Coridothymus
1					*Coronilla scorpioides*	Enårig Perlebælg
1	**2**	**3**			*Cupressus sempervirens*	Ægte Cypres
	3				*Cuscuta palaestina*	Silke-art
	3				*Cyclamen creticum*	Kretensisk Alpeviol
1		**3**			***Cynoglossum sphacioticum***	**Kretensisk Hundetunge**
1	**2**			**6**	*Cyperus rotundus*	Smalbladet Papyrus
	3				*Cytinus hypocistis*	Gul Cistuskvæler
		4			*Dactylorhiza romana*	Langsporet Hylde-Gøgeurt
	2				*Dittrichia graveolens*	Tæge-Alant
	3				*Dracunculus vulgaris*	Dragerod
	3				***Ebenus cretica***	**Ebenus**
1	**2**				*Ecballium elaterium*	Æselagurk (frugt eksploderer let)
1					*Echium angustifolium*	Smalbladet Slangehoved

Duskhyacint og en *Serapias* Foto: Leif

	3		*Echium italicum*	Italiensk Slangehoved
		6	*Echium plantagineum*	Purpur-Slangehoved
1			*Equisetum ramosissimum*	Grenet Padderok
	2		*Equisetum telmateia*	Elfenbens-Padderok
	3	**5**	*Erica arborea*	Træagtig Lyng
	3		*Erica manipuliflora*	Ægæisk Lyng
1			*Eriobotrya japonica*	Japansk Mispel
	2		*Erodium ciconium*	Storfrugtet Hejrenæb
1			*Eryngium campestre*	Bjerg-Mandstro
		5	*Euphorbia acanthothamnos*	Tornet Vortemælk
	3		*Euphorbia characias*	Middelhavs-Vortemælk
	3		*Euphorbia dendroides*	Træ-Vortemælk
1			*Euphorbia helioscopia*	Skærm-Vortemælk
1		**6**	*Ferula communis*	Assant (stor gul skærmplante)
1	**3**		*Ficus carica*	Figen
		6	*Genista acanthoclada*	Græsk Visse

	2	**3**			*Geranium columbinum*	Storbægret Storkenæb
		3			*Geranium lucidum*	Skinnende Storkenæb
		3			*Geranium robertianum*	Stinkende Storkenæb
1		**3**			*Gladiolus italicus*	Italiensk Jonfrufinger
			4		*Glaucium flavum*	Strand-Hornskulpe
1					*Gypsophila nana*	Liden Gipsurt
1					*Hedera helix*	Vedbend
		3			*Helichrysum orientale*	Evighedsblomst-art
1					*Hirschfeldia incana*	Bastardsennep
1					*Hyoseris lucida*	Svinefoder-art
		3		**5**	*Hypericum empetrifolium*	Revling-Perikon
		3			*Hypericum perfoliatum*	Gennembrudt Perikon
		3			*Ipomoea imperati*	Pragtsnerle-art
				6	*Juncus littoralis*	Middelhavs-Siv
	2				*Kundmannia sicula*	Guldmærke
			5		*Lamium amplxicaule*	Liden Tvetand
1				**6**	*Lathyrus hierosolymitanus*	Fladbælg-art
		3			*Lavatera arborea*	Træagtig Poppelrose
		3			*Legousia falcata*	Segl-Venusspejl
		3			*Legousia speculum-veneris*	Ægte Venusspejl
		3			*Leontodon tuberosus*	Knold-Borst
		3			*Limodorum abortivum*	Purpurrederod

Sneppe-Ophrys

Foto: Jon

1					*Limoniastrum monopetalum*	Limoniastrum
1					*Limonium sinuatum*	Bugtet Hindebæger
	3				*Linaria pelisseriana*	Vesteuropæisk Torskemund
	3				*Linum bienne*	Smalbladet Hør
	3				*Lotus ornithopodioides*	Fugleklo-Kællingetand
	3				*Lupinus micranthus*	Håret Lupin
		2			*Lythrum junceum*	Smal Kattehale
1					*Malcolmia flexuosa*	Strandlevkøj-art
1					*Malva parviflora*	Småblomstret Katost
	3				*Malva sylvestris*	Almindelig Katost
	3				*Mandragora autumnalis*	Høst-Alrune
1					*Medicago arborea*	Træ-Sneglebælg
1	**3**				*Medicago orbicularis*	Rundfrugtet Sneglebælg
				6	*Mentha aquatica*	Vand-Mynte
1	**3**				*Mercurialis annua*	Enårig Bingelurt
	3				*Misopates orontium*	Ager-Løvemund
	3				*Morus alba*	Hvid Morbær
	3				*Muscari comosum*	Vild Duskhyacint
			5		*Myosotis ramosissima*	Bakke-Forglemmigej
1	**3**				*Nerium oleander*	Nerie
1					*Nicotiana glauca*	Blågrå Tobak
	3				*Nigella damascena*	Jomfru I Det Grønne
		2			*Oenanthe pimpinelloides*	Valse-Klaseskærm
1	**3**		**5**		*Olea europaea*	Oliven
		4			*Ophrys heldreichii*	Kretensisk Sneppe-Ophrys
	3				*Ophrys lutea*	Gul Ophrys
1					*Opuntia ficus-indica*	Ægte Figenkaktus
		4			***Orchis anatolica***	**Tyrkisk Gøgeurt** (endemisk underart)
		4			*Orchis italica*	Italiensk Gøgeurt
		4			*Orchis provincialis*	Provencalsk Gøgeurt
			5		*Ornithogalum collinum*	Liden Fuglemælk
	3				*Ornithogalum narbonense*	Pyramide-Fuglemælk
	3				*Orobanche gracilis*	Smuk Gyvelkvæler
1				**6**	*Orobanche ramosa*	Grenet Gyvelkvæler
	3				*Osyris alba*	Kratris
1	**3**				*Oxalis pes-caprae*	Afrikansk Surkløver
1	**3**				*Papaver rhoeas*	Korn-Valmue
		4			*Parentucellia latifolia*	Stenrødtop
	2	**4**			*Parentucellia viscosa*	Gul Bartsie
1					*Parietaria judaica*	Nedliggende Springknap
	2				*Persicaria lanigera*	Pileurt-art
	3				***Petromarula pinnata***	**Petromarula** (klokkeagtig på fjeldvægge)

Tunge-Serapias og Horndrager

Foto: Jon

	3			*Petrorhagia dubia*	Knopnellike-art
1	**3**			*Phagnalon graecum*	Græsk Stenkurv
	3			*Phlomis cretica*	Græsk Løvehale
1	**3**		**5**	*Phlomis fruticosa*	Busk-Løvehale
1				*Phoenix dactylifera*	Ægte Daddelplame
1				*Phoenix theophrasti*	Kretensisk Daddelpalme
1	**3**		**6**	*Pinus brutia*	Calabrisk Fyr
	3			*Piptatherum coerulescens*	Blå Rishirse
	3			*Pistacia lentiscus*	Mastikstræ
1				*Pistacia terebinthus*	Terpentintræ
1				*Pittosporum tobira*	Ægte Klæbefrø
1				*Plantago bellardii*	Bellardis Vejbred
	2			*Platanus orientalis*	Orientalsk Platan
1	**3**		**5**	*Prasium majus*	Prasium
	2			*Pteridium aquilinum*	Ørnebregne
	3	**4**		*Ptilostemon chamaepeuce*	Buskagtig Elfenbenstidsel

	3		6	*Pulicaria dysenterica*	Strand-Loppeurt
2				*Punica granatum*	Granatæble
1				*Pyrus spinosa*	Pære-art
1	3	5		*Quercus coccifera*	Kermes-Eg
1				*Quercus pubescens*	Dun-Eg
	3			*Ranunculus arvensis*	Ager-Ranunkel
		5		*Ranunculus asiaticus*	Have-Ranunkel
2				*Ranunculus chius*	Chios-Ranunkel
		5		*Ranunculus gracilis*	Ranunkel-art
	3			*Reseda lutea*	Gul Reseda
1				*Ricinus communis*	Olieplante
1				*Rubia peregrina*	Vild Krap
1			6	*Rubus sanctus*	Brombær-art
	3			*Sarcopoterium spinosum*	Buskbibernelle
		5		*Scandix australis*	Tyknæbbet Jomfrukam
2				*Schinus molle*	Peruviansk Pebertræ
	3		6	*Scrophularia lucida*	Brunrod-art
		5		***Scutellaria sieberi***	**Kretensisk Skjolddrager**
		4		*Serapias lingua*	Tunge-Serapias
		4		*Serapias parviflora*	Småblomstret Serapias
1				*Sideritis curvidens*	Kortkrone-art
1				*Silene colorata*	Limurt-art
1				*Silene gallica*	Engelsk Limurt
1	3			*Smilax aspera*	Orientalsk Sarsaparil
	3		6	***Solenopsis minuta***	**Solonopsis** (jeg kaldte den Lobelia på turen)
2				*Sparganium erectum*	Grenet Pindsvineknop
1	3			*Spartium junceum*	Spansk Gyvel
	3			*Stachys cretica*	Kreta-Galtetand
	3			*Styrax officinalis*	Læge-Styraks
			6	*Tamus communis*	Fruesegl
	3			*Thymus capitatus*	Timiam-art
	3			*Tolpis barbata*	Kristøje
	3			*Tordylium apulum*	Stilkløs Skjoldfrø
		4		*Tordylium officinale*	Læge-Skjoldfrø
		5		*Torilis nodosa*	Knudret Randfrø
	3			*Tragopogon sinuatus*	Kretensisk-art
	3			*Trifolium hybridum*	Alsike-Kløver
		4		*Trifolium uniflorum*	Enblomstret Kløver
	3			*Trigonella balansae*	Bukkehorn-art
	3			*Tripodion tetraphyllum*	Blære-Rundbælg
1				*Typha domingensis*	Stor Dunhammer
	3			*Umbilicus erectus*	Opret Navleurt
1	3			*Urtica pilulifera*	Romersk Nælde

		4			*Valantia muralis*	Glat Hornsnerre
	3				*Valeriana asarifolia*	Baldrian-art
1					*Valerianella vesicaria*	Blære-Vårsalat
	3				*Verbascum macrurum*	Kongelys-art
			5		***Verbascum spinosum***	**Kretensisk Kongelys**
		4			*Verbena supina*	Lav Jernurt
1					*Vinca major*	Stor Singrøn
	3			6	*Vitex agnus-castus*	Kyskhedstræ
2					*Zantedeschia sp.*	"Calla" i sumpen
1	3				*Zygophyllum?*	

Affodil **Foto: Leif**

Lidt mytologi med reference til Kreta

Vidste du, at den mytiske kong Minos var søn af Zeus og en af hans jordiske elskerinder, Europa? Læs her, hvordan og hvordan det hele begyndte.

I begyndelsen var kaos – mørke. Ud af kaos kom Gaia (moder Jord) til syne. Hun blev gift med Uranos (Himlen). De fik mange børn, bl.a. 12 titaner:

Okeanos, Thetys, Koios, Krios, Hyperion, Iapetos, Theia, Rheia, Themis, Foibe og Mnemosyne samt den yngste Kronos.

De fik også 3 kykloper – med et øje i panden. Dygtige og stærke smede.

Uranos frygtede og afskyede sit eget afkom. Ligeså snart de blev født, skubbede han dem derfor tilbage i Gaias livmoder.

Gaia var fortvivlet og bad sine børn om hjælp. Anført af den yngste søn, Kronos, gjorde børnene oprør mod deres far. Kronos lagde sig i baghold, overmandede Uranos og huggede hans kønsdele af og kastede dem i havet. Før Uranos døde, spåede han, at den samme skæbne ville ramme Kronos og hans søskende. Kronos var gift med sin søster, Rheia, med hvem han fik børnene Hestia, Demeter, Hera, Hades, Poseidon og Zeus.

På grund af sin fars spådom var Kronos bekymret over sine børn. I stedet for at sende børnene tilbage i moderens livmoder, som hans far havde gjort, valgte Kronos selv at sluge børnene, så snart de blev født. Men da Rhea ventede sit sjette barn, Zeus, henvendte hun sig til Uranos og Gaia om hjælp. De sagde, hun skulle rejse over havet til Kreta, når hun mærkede, at barnet var på vej. Rhea gjorde, som de sagde. Hun fandt en hule i Lykos på Kreta, hvor hun overlod barnet til Gaia. Bagefter skyndte hun sig tilbage til Kronos, som hun gav en sten, der var svøbt som et lille barn.

Zeus voksede op og blev en stærk ung mand. Da han blev voksen, rejste han et oprør mod sin far, akkurat som Kronos i sin tid havde rejst mod sin far. Zeus gav Kronos et brækmiddel, og op kom først stenen og derefter Zeus' søskende. Zeus samlede nu sine søskende til kamp mod faderen. Samtidig samlede Kronos sine søskende, titanerne, til hjælp mod Zeus. Det blev en voldsom kamp, og hele verden gav genlyd, men til sidst sejrede Zeus, bl.a. takket være hjælp fra kykloperne og de hundredearmede.

Men kampen om verdensherredømmet var endnu ikke vundet. Efter kampen mod titanerne, måtte de kæmpe mod giganterne. Giganterne var utallige, ødelæggende og nedbrydende. I kampen stablede de bjerge oven på hinanden og kastede vældige klippestykker mod Zeus og hans søskende. Zeus og hans søskende gik til

3 x *Lygaeus creticus* **Foto: Jonna**
(far, mor og barn)

angreb, og efter en vældig kamp kastede de giganterne tilbage og begravede dem under klippeøer i havet og under Italiens vulkaner.

Zeus og hans søskende havde nu verdensherredømmet. De delte magten mellem sig og indrettede sig på Olympen, hvor de fra nu af havde deres boliger.
Zeus er far til et utal af græske guder, helte og heltinder, som han både fik med Hera, men også med jordiske elskerinder, bl.a. Calliope, Europa og Io. Han havde også en mandlig elsker, Ganymedes. De 4 største af Jupiters måner, som er synlige i en almindelig håndkikkert, bærer disse 4 navne. Jupiter er nemlig i romernes religion en pendant til den græske Zeus. Med Europa fik han Minos, som jo er det mytiske navn hos den oprindelige konge i paladset i Knossos.

Flere af de øvrige måner (67 til dato), som er mindre, er også opkaldt efter hans mange elskerinder.
Hans bror, Poseidon, bliver havets gud. Hades bliver underverdenens gud.

(set på internettet) Kenneth

Dagbøger, skrevet af nogle af deltagerne

Lørdag den 3. maj

Den første feriedag startede med høj sol og højt humør. Efter dejlig morgenmad og Jons planteparade med mange nye arter, nogle af navnene på latin, kørte vi af sted i en stor moderne bus med Yiannis bag rattet. Dejligt med en engelsktalende chauffør, der oven i købet kendte Vestkreta som sin egen bukselomme.
Turen gik op i baglandet, og pludselig holdt vi på en særdeles dejlig plet ganske nær Agia-søen, også kaldet Svanesøen. Et smukt område, sås det straks, og den første spændende plante mødte vi på parkeringsstedet, en Æsel-Agurk. Frugterne lignede ganske rigtigt små agurker, men man skulle passe på, for når de var modne sprang de og slyngede ”snask” op til 1,5 m væk. Vi stillede os på afstand, da Jon forsøgte at aktivere frugterne, men de holdt – ved denne lejlighed. Vi gik videre til søen, som lå ganske tæt ved, og den var særdeles spændende. Grunden hertil er, at der er så få søer på Kreta, så har man behov for at leve i/ved ferskvand, der ikke strømmer af sted, må man søge hen til de få steder, der er. Stemningen var høj.

Lille rørvagtel, hun **Foto: Jonna**

Fem hejrearter i løbet af det første kvarter, og senere lille rørvagtel og dværgrørvagtel for lige at nævne et par stykker. Store skildpadder svømmede rundt og stak hovederne op over vandoverfladen. Stien, som lå højt, var et fint fortov og var nok også en dæmning. Den førte over en hvælvet bro, hvorunder en flod løb ned over en slags store trappetrin, så vandet blev iltet godt. Gik man videre, kom man til et picnic-område med platantræer og endnu en lille sø med det klareste vand og bobler fra bunden. Her var der dejlig fuglesang af munk og cettisanger. Tilbage ved bussen så vi kæmpestore oksefrøer og en brumbasse med blåskinnende vinger, en tømrerbi.
Turen gik videre mod næste stop og frokosten. På vejen gennem olivenlundene med bjergene i baggrunden snoede vejen sig opad og vekselvirkningen mellem lys og skygge fra oliventræerne kunne ses op ad bjergsiderne, som i øvrigt også var pyntet med masser af farvestrålende blomster.
I bagende sol indtog vi vores frokost, hvorefter vi startede på ”en let gåtur i Deliana-kløften fra Mesavlia”. Turen ned bød på en masse smukke oplevelser: stejle rødbrune skrænter, mange gåsegribbe i luften over kløften, masser af specielle planter, bl.a. Dragerod, hvis kæmpeblomst stank som råddent kød, summen af bier fra blomstrende træer, små kildevæld og desværre også en vej, som med sine rullesten var halvfarlig at færdes på. Det kom til at gå ud over Palle, som faldt fra vejen og 8-10 m ned i kløften. Kompetente deltagere, Annelise, Bodil og Ebba var hurtigt fremme og ydede førstehjælp. De afgjorde, at Palle skulle have professionel hjælp. Han var meget forslået, og havde han mon brækket noget? Heldigvis var han klar og med humoren i behold. Det lykkedes for Ebba at kontakte vores chauffør, Yiannis, som var en fantastisk god hjælp. En ambulance blev tilkaldt. Efter lang tids venten og mange besværligheder, bl.a. mangel på mobildækning, blev Palle kørt til Chania på hospitalet. Ebba og Anne Lise fulgte med. Mange andre af vore rejsefæller ydede en god hjælp på den ene eller den anden måde.
Fremme i Deliana fandt de resterende deltagere bussen og et par dejlige taverner, hvor de fleste nød en kølig øl efter den ”lette” gåtur i kløften. Kenneth havde set på nettet, at turen var 5 km, men med vejene til og fra kløften, var der nok nærmere 8-10 km. Rart var det at se ambulancen køre forbi med Ebba på forsædet. Så vidste vi, at hjælpen var nær.
Hjemturen blev en lille omvej længere, da vejen pludselig var spærret pga. vejarbejde. Heldigvis kendte Yiannis en anden bus-vej.
Godt hjemme på Sirios blev aftensmaden indtaget med god appetit. Højdepunktet var dog, da Ralf kom og fortalte os, at Palle ikke havde brækket noget og sikkert kunne gense os alle i morgen igen.
Kun få nåede frem til baren denne aften.

Lise og Karen Margrethe

Søndag den 4. maj

Lidt stiv i kroppen fra gårsdagens tur vågnede jeg efter en nat, hvor jeg havde sovet tungt fra både regn og torden. Nu skinnede solen og efter morgenmad og planteparade kunne vi igen indtage sæderne i Yiannis' bus.

Denne dag skulle vi bl.a. se gribbe og derfor kørte vi mod Kourtaliotiko-kløften. Vi stoppede et sted midt i den fantastiske kløft og ganske rigtigt var der gåsegribbe i luften over de høje toppe. Men vi så også mange andre fugle fra denne lokalitet f.eks. ravn, alpekrage, høgeørn, klippesvaler, middelhavsstenpikker og blådrossel. Vi gjorde endnu et holdt lidt længere fremme i håb om at se lammegrib, men det lykkedes ikke.

Så var det frokosttid og vi holdt ved en lille kirke, hvor vi kunne spise i skyggen af nogle store træer; cypres, stuegran og en akacie. Mens vi spiste frokost talte Jon med Yiannis om han kendte nogle steder med orkideer, og resultatet blev, at vi efter frokost kørte tilbage, op i højden gennem et meget flot bjerglandskab og over et pas til et sted, hvor der var orkideer på begge sider af vejen. Alle gik ud og bussen kørte frem for at vende – og lige som den var væk begyndte det at regne… - de fleste havde regntøjet i bussen. Heldigvis blev det ikke til så meget og Yiannis var hurtig tilbage.

Der var stor forskel på orkideerne på de to sider af vejen. På den ene side var terrænet nærmest engagtigt og på den anden var det en lidt tørrere høj orkideerne voksede på. I alt blev der fundet 9 forskellige orkidéarter på stedet, bl.a. Horndrager, Tyrkisk Gøgeurt, Fåblomstret Gøgeurt, Iriserende Ophrys, Lille Sneppe-Ophrys og et afblomstret eksemplar af Langsporet Gøgeurt.

Igen på turen tilbage og videre frem mod sydkysten var der masser af maleriske motiver for øjet – ikke mindst, da vi også kunne se havet.

Fåblomstret Gøgeurt

Foto: Leif

Ved sydkysten gjorde vi et kort stop ved Frangokastello, hvor der er en ruin af et fort fra den venezianske tid. Ruinen så vi kun udefra, men der var lige tid til et kort kik efter fugle og planter - og til en is.

Herefter gik det hjemad mod hotellet. Vi kørte ad smalle veje gennem flotte landskaber med stejle skrænter i Imbros-kløften – ikke for folk med højdeskræk – og gennem småbyer med smalle, smalle gader, som Yiannis behændigt manøvrerede bussen igennem. Nu regnede det igen, men vi var jo på vej hjem…

På et tidspunkt blev der meget stille – og jeg var ikke den eneste i bussen, der fik en ”skraber”. Ved hjemkomsten var det igen tørvejr og jeg tror Einar nåede en tur i pølen inden aftensmaden. Det havde været en dejlig dag!

Bodil

Foto: Karen-Grete

Mandag den 5. maj

Morgenen begynder med en god del skyer, men efterhånden kommer solen op og det bliver rigtig flot vejr. Der er dog nogle skyer oppe over bjergene, og de ser mørke ud.
Jon står for planteparaden kl. 8.30 og han har i dag så mange planter med, at han må begynde på muren overfor swimmingpoolen. Der er bl.a. Gul Ophrys, Provencalsk Gøgeurt og en Hangøgeurt.
Bussen kom kl. 9 og Ebba startede dagen med at orientere om at Palle har det godt, men han har ikke været oppe at gå endnu, da hans blodprocent skal højere op først. Og her til morgen faldt Inge på badeværelset, så hun er bange for at hun måske har brækket noget. Efter undersøgelsen vil hun gå op og besøge Palle og hilse ham fra os andre.
Vi andre kører mod Samariakløften – en køretur på ca. 1½ t ad en utrolig flot serpentinevej. Et sted mødte vi den fra syd opadgående vej, en slags Passhöhe, her var vi i ca. 990 m.o.h. Først da vi nåede op til højsletten, hvor vi var i 1100 m.o.h. holdt vi en strække-ben pause. Det var en dejlig højslette med 2 smukke søer beliggende med afstand på hver sin side af vejen. Vores sø var dækket af store områder med blomstrende vandranunkler. Det var køligt at komme ud og blæsende, men hvad gør vi ikke for at få fuglene gåsegrib, middelhavssølvmåge, tornirisk og sortstrubet bynkefugl. Og ikke mindst da nogle pludselig får øje på lammegrib – ja rigtigt, vi så den og den var så flot. Hele turen værd!
Per opdagede at der var tudsehaletudser i den lille sø, de svømmede lystigt rundt i søen.
Der blev også fundet Hvid Støvbold og en svamp, der godt kunne være Lysstokket Mørkhat. Randi bestemte dem. Hattene sprækker grundet tørken.
Efter pausen fortsatte vi videre opad og havde bjergenes toppe ikke fortalt os, at vi snart havde nået trægrænsen, så gjorde Samariakløftens bjerge det. Det var virkelig flot og råt og barskt at se kløften, hvor bjergvæggene rejser sig så stejlt og med en ”grusflod” ned ad den ene side og på den anden side om mod kørevejen passerede vi en ”stenflod” – et leje fyldt med sten, som om de var kommet med smeltevandet – det var flot.
På Samariasiden blæste det igen køligt, men solen skinnede så dejligt og hvor der var læ, var der skønt at sidde. Vi fandt her igen Gul Ophrys, Provencalsk Gøgeurt og et fint blåviolet eksemplar af Fransk Anemone – Jons betegnelse er en anden. Her groede også Havrerod, en meget køn violet blomst og vi så de udgåede/visne stakke eller blomsterstande af en plante, som kan gro i op til 12 år før den blomstrer og sætter frø og derefter går ud, en utrolig livscyklus.
Her oppe spiste vi vor medbragte mad, købte lidt i caféen. Café-passeren var voldsomt forkølet, hostede og nyste så ganske forskrækkeligt.
Vi var nu oppe i 1.230 m.o.h. og vi har været heldige, for da vi gik ind i bussen og begyndte at køre ned, kunne vi se at skyerne faldt ned af bjergsiden og himlen faldt ned over os. Vi så ikke flere lammegribbe her – desværre. Dog hørte jeg senere, at en eller anden havde set et meget kort glimt af den.

Ildkrone **Foto: Leif**

Turen ned var også utrolig flot og der meget stille i bussen. Den vågnede først rigtig op til dåd, da Jonna udbrød: biæder, biæder, biæder. Og ja, der fløj ganske rigtigt 3 biædere lige hen over bussen.
Solens varme gjorde også sit til at den middagslursagtige stemning bredte sig i bussen. Dog nu var vi alle igen på dupperne. Vi skulle nemlig kort tid efter ud af bussen i Ano Vouves og se øens ældste, ja hele verdens ældste Oliventræ. Det er dna-testet og derudover ved forskellige metoder anslået til at være over 3.000 år, det er noget af en alder. Det er også helt hult, kun omkredsen, det yderste af træet er levende nok til at bringe vand til træets grene med nye skud, blomster og frugter. Det er ganske utroligt og det er ikke engang understøttet nogen steder. Lige omkring det er der et meget fint lille museum i en gammel olivenmølle, der viste olivenpresningens historie.
Herfra kørte vi nu hjem til Hania, hvor vi fulgte den nordlige strandvej med flotte udkig til det smukke blå vand – det ser rigtig dejligt ud.
I morgen fylder Palle 85 år, han må fejre den på hospitalet. Vi tropper dog op og ønsker ham tillykke med dagen.
Vel tilbage på hotellet er det tid til *happy hour* i baren. Vi ser på bjergene bag os at det regner, for der er helt mørkt.

Karen-Grete

Foto: Jørgen

Iflg. oplysninger på stedet var træet undersøgt efter flere metoder, herunder videnskabelige som kulstof 14-metoden. Endvidere er også benyttet træets omkreds, antal årringe mm. Alt dette sammenholdt skulle give en alder på ca. 3.000 år.

Tirsdag den 6. maj

Knossos besøges

Vi vågnede op til en flot solopgang på skyfri himmel. Temperaturen er behagelig - lidt kølig, forventningerne til dagen er store.

Ingen planteparade i dag, da "eksperten" blev låst ude af sit værelse, og der måtte en mand med en værktøjskasse til at åbne døren.

Afgang med bus til Chania, hvor vi besøgte Palle på hospitalet. Et par delegationer ønskede ham tillykke med de 85 år. Vi øvrige sendte hilsner og gode ønsker med op til ham.

På vejen til Knossos orienterede Bravo Tours' guide, Heidi, generelt om Kreta, samt om seværdigheder undervejs. Hun kom også ind på de græske myter og guder.

Vi kører en meget smuk tur med udsigt til De Hvide Bjerge og langs med kysten. Efter et enkelt stop ser vi Zeus sove sin tusindårssøvn på toppen af Ida-bjergene.
Vi når frem til Knossos, hvor vi spiser vores meget "spændende" frokost på en langbænk med påfuglenes skrig og fremvisning af halepragt i baggrunden.
Herefter får vi en guidet rundtur i Paladset af Heidi samt en lokal guide. Med Kenneths fine oplæg i baghovedet får vi rigtig meget ud af det spændende sted.

Foto: Annie

På hjemturen blev vi orienteret om Palles situation. Det ser ud til, at han vil kunne følges med gruppen hjem i flyet på fredag mod, at han får lidt hjælp undervejs.
På et stop skålede vi for Palle og ønskede mere tillykke, idet han gav en lille en, som Hans organiserede.
Vejret artede sig fra den bedste side, sol og en behagelig temperatur.

Som jeg oplevede dagen
Annie Andersen

Onsdag den 7. maj

Vejret ser mørkt og truende ud, solen skinner først gennem skyerne, da den er noget oppe. Også bjergene ser mørke ud i dag.
Efter morgenmaden holder Jon planteparade i dag. Der er fortsat mange endemiske arter, f.eks. Kæmperør, der står langs vejene m.m.fl.
I dag kører vi atter til Agia – Svanesøen. Solen skinnede da vi kørte af sted og da vi kommer derud, er nogle mørke skyer tårnet op. Vi er næppe kommet ud af bussen, før der ses dværgørn. Det er noget koldt og blæsende, når solen ikke skinner, så efter ½ times kiggeri er vi nogle stykker, der siger kaffe og cafébesøg.
Vi har lige smagt kaffen og geléen, så kommer der en lille byge og vi rykker indendørs – flere og flere dukker op, de vil også have kaffe.
Trods fortsat truende skyer og solskin går vi ud og studerer fugle. I dag er der kommet brushøns, gulirisk og dværgørn, dværgryle, hvidskægget terne til og måske nogle flere. I dag lærte jeg for første gang, at brushanerne taber deres kravefjer, når parringstiden er ovre, så det kan være svært at se forskel på dem. Brushøns har orange ben, og det er et godt kendetegn til at skelne dem fra andre vadefugle. Tinksmede har fx grønne ben.
Vi indtager madpakken siddende på den lille mur rundt om søen og vi drikker atter for Palles gode helbredelse. Solen skinner stadig, så nogle går en tur rundt om søen.
Henne ved broen hører og ser jeg en lille lysbuget fugl, der synger noget så herligt – en lille bleg gulbug.
På tilbagevejen ser jeg en hun af oksefrøen, hannen høres af og til, men ikke så ofte. Sammen med Anni L og Lise iagttages fuglenes opvisning – hvidskægget terne, lille lappedykker og pludselig letter alle mågerne og vi ser både en musvåge og dværgørn meget tydeligt.
Nogle andre har fundet et smaragdfirben, den skjuler sig under en stor metalkasse. Lidt senere opdager jeg, at der er en anden som sidder i græsset. Den er meget smuk.
På turen hjem langs strandvejen viser havet sig fra sin pæne side og viser ”tænder”, med flotte hvide skumtoppe, det ser rigtig flot ud, bare varmen tilsvarende var lige så god, så kunne man måske gå i vandet.
Så er det tid til *happy hour* i baren, hvor solen stadig skinner.
Sidste nyt om Palle: Han har i dag været i bad selv, men kunne ikke selv få strømper og underbukser på, måtte have hjælp til det. Men personalet ved ikke, at han har været i bad selv, fordi han bad om håndklæderne i aftes.
Det er usikkert, hvordan transporten hjem sker, men det får vi at vide i morgen.

Karen-Grete

Agia – hvidskægget terner **Foto: Jonna**

Torsdag den 8. maj

Sol til morgen, sidste dag.

Vi skal på bytur, men først dejligt morgenbord, så Jons planteparade, altid spændende, altid noget nyt at lære. Den kedelige madpakke med i bussen og af sted ind til den gamle bydel i Chania.

Vi blev vist rundt af en guide og så lidt, men kunne sagtens selv have brugt en dag og snust rundt i de vidunderlige koloristiske gyder. Af sted kl. 12 til madpakkestedet med udsigt til en gravplads for de 1500 allierede, der faldt under krigen. Dog også udsigt til et flot turkist hav og vi blev endnu engang beskænket med Palles medbragte bryg.

Derefter af sted til en sø, hvor vi så dværgskarv med sit brune hoved. 3 store skildpadder lå og solede sig. Herefter kørte vi til Kretas største ferskvandssø, Kournas Lake, som lå meget fint højt oppe, også med helt turkisblåt vand. Folk badede, roede i kajakker eller vandcyklede. Mange turister var der. Vi gik på taverne og nød udsigten og så rødryggede svaler flyve forbi.

En fin dag, ikke megen kørsel, alt i roligt tempo. En fin sidste dag. Luften var 23 grader, da vi kom tilbage til Sirius Hotel.

Kis

Dværgskarv **Foto: Aage**